

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Ministerie van
Infrastructuur en Milieu**

Plesmanweg 1-6
2597 JG Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Kenmerk
I&M/BSK-2013/235135

Uw kenmerk
2013Z18065

Datum 14 oktober 2013
Betreft Vragen van de heer Smaling inzake grondexploitaties

Geachte voorzitter,

In het ordedebat van 24 september j.l. heeft de heer Smaling verzocht om nadere informatie over de financiële positie van gemeentelijke grondbedrijven. De heer Smaling vraagt om een actueel overzicht van de verliezen die gemeenten tot nu toe op grondposities hebben genomen, de nog te nemen verliezen en de stand van het weerstandsvermogen. Aanleiding voor het verzoek van de heer Smaling zijn berichten in de pers over verliezen op de exploitatie van bouwgrond in de gemeente Lansingerland. Mede namens mijn ambtgenoot van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bericht ik u het volgende.

In de afgelopen drie jaar heb ik samen met de Minister van BZK en de VNG onderzoek laten doen naar de financiële effecten van de crisis bij de gemeentelijke grondbedrijven. De meest recente rapportage heb ik in oktober 2012 aan uw Kamer doen toekomen (Tweede Kamerbrief 27581, nr. 43 d.d. 29 oktober 2012). Uit die rapportage bleek dat gemeenten tussen 2009 en 2011 een verlies op bouwgrond hebben genomen van € 2,9 miljard en dat zij naar verwachting nog een verlies moeten nemen van € 1 à 1,5 miljard. Mede door de verliesnemingen op bouwgrond is de totale algemene reserve van alle gemeenten in Nederland tezamen sinds het begin van de crisis met naar schatting € 1,1 miljard gedaald. Het merendeel van de gemeenten blijkt dat goed op te kunnen vangen en slaagt er jaar op jaar in een sluitende begroting te presenteren. In de aanbiedingsbrief bij de rapportage kon ik dan ook concluderen dat gemeenten de opgave om af te boeken, voorzieningen te treffen en te herprioriteren serieus nemen en in het algemeen ook financieel blijken te kunnen dragen. Deze conclusie vindt ondersteuning in het Toezichtverslag van de Minister van Binnenlandse Zaken, dat in mei van dit jaar aan uw Kamer is aangeboden (TK 33400 B, nr. 17). Daaruit blijkt dat op dit moment (2013) 9 van de 408 gemeenten onder verscherpt provinciaal toezicht staan (inclusief 2 artikel 12 gemeenten). Bij 6 van deze gemeenten is de zorgelijke financiële situatie voornamelijk een gevolg van het verwerken in de begroting en meerjarenraming van verliesverwachting op de grondexploitatie. Er is tot nu toe geen sprake van toename van het aantal artikel 12 gemeenten.

Het onderzoek naar de financiële effecten van de crisis bij de gemeentelijke grondbedrijven wordt dit jaar herhaald. Dit nieuwe onderzoek biedt de gelegenheid de vinger aan de pols te houden. Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van Ministeries van I&M en BZK, het IPO en het Vakberaad Gemeentefinanciën en de VNG en heeft betrekking op de jaarrekeningen 2012. In afwijking van eerdere jaren zal het onderzoek dit maal niet op een steekproef zijn gebaseerd, maar op gegevens van alle gemeenten in Nederland. De resultaten van het onderzoek zullen vóór de jaarwisseling aan uw Kamer worden aangeboden.

**Ministerie van
Infrastructuur en Milieu**

Kenmerk
I&M/BSK-2013/235135

Gemeenten zijn primair verantwoordelijk voor gebiedsontwikkeling en hun grondbeleid. Met name gemeenten die een actief grondbeleid gevoerd hebben in het verleden worden nu met verliezen en risico's geconfronteerd. De provincie is verantwoordelijk voor het financieel toezicht op de gemeenten en het Rijk houdt financieel toezicht op de provincies.

De financiële problemen bij de gemeente Lansingerland als gevolg van verliezen op bouwgrond zijn reeds geruime tijd bekend. De gemeente heeft tot en met 2013 een verlies van € 123 miljoen genomen op de grondexploitaties. De gemeente verwacht op basis van een pakket van maatregelen nog wel een sluitende begroting voor 2014 te kunnen presenteren. De meerjarenbegroting voor de jaren 2015-2017 is echter niet sluitend. Bovendien is er nog geen sprake van aanzuivering van het negatieve eigen vermogen van circa € 30 miljoen. Omdat de gemeente hiertoe ook binnen de meerjarenbegroting geen mogelijkheden ziet, zal zij zo goed als zeker onder preventief toezicht van de provincie worden gesteld.

Op basis van de aanbevelingen uit de begrotingsscan, die de provincie Zuid-Holland en het ministerie van BZK op verzoek van Lansingerland hebben opgesteld, zal de gemeente met nadere maatregelen moeten komen om de financiële positie te verbeteren. De provincie zal als toezichthouder deze maatregelen toetsen om vast te stellen of die zullen leiden tot structureel en reëel evenwicht en een aanzuivering van het negatieve eigen vermogen.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU,

mw. drs. M.H. Schultz van Haegen